

Com sobreviure a una tesi d'Humanitats

**Oscar Jané
Ricard Torra &
Ignasi Fernández
(eds.)**

**Com sobreviure
a una tesi d'Humanitats**

Universia, 1

Com sobreviure a una tesi d'Humanitats

Oscar Jané, Ricard Torra-Prat
i Ignasi Fernández Terricabras (eds.)

anem
EDITORS

Com sobreviure a una tesi d'Humanitats

© dels textos: Maria Betlem Castellà i Pujols, Josep Capdeferro,
Ignasi Fernández Terricabras, Maria Garganté Llanes, Oscar Jané, Mi-
quel Pérez Latre, Gerard Rosich, Marta Rovira i Martínez,
Antonio Stopani, i Ricard Torra-Prat

© De la present edició:

Anem Editors, SL, Montellà-Encamp, juliol de 2021

Edició, disseny i maquetació: Oliver Vergés Pons

www.anemeditors.com · contacte@anemeditors.com · @anemeditors

DL L 410-2021

ISBN 978-84-18865-00-8 (Anem Editors, SL)

ISBN 978-99920-65-47-1 (Anem Editors, SL)

Imprès a GoPrinters (la Seu d'Urgell)

Tots els drets reservats. Sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, queden prohibides les reproduccions totals o parcials d'aquesta obra a través de qualsevol procediment. Dirigiu-vos al CEDRO <www.cedro.org> si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals d'algun fragment d'aquesta obra o per a qualsevol ús similar.

Sumari

El primer pas en la conquesta de la torre d'ivori? Fer una tesi d'humanitats a principis del segle XXI, per OSCAR JANÉ, RICARD TORRA i IGNASI FERNÁNDEZ, p. 9-13.

Ensopegades evitables, encerts i reptes, per JOSEP CAPDEFERRO, p. 15-28.

Empezar por el principio... O fent i desfent una tesi doctoral, per MARIA BETLEM CASTELLÀ, p. 29-46.

Un retall de «la Primavera» i la «fugida als boscos», per MARIA GARGANTÉ LLANES, p. 47-69.

I és així com volem tirar pel dret però avancem en ziga-zaga, per MIQUEL PÉREZ LATRE, p. 71-87.

Reflexions crítiques sobre el món de la recerca, per GERARD ROSICH, p. 89-100.

La tesi i les seves circumstàncies, per MARTA ROVIRA MARTÍNEZ, p. 101-119.

Assaig d'una tesi que parla de perifèries i poder, per ANTONIO STOPANI, p. 121-134.

Biografia breu dels autors, p. 135-138.

El primer pas en la conquesta de la torre d'ivori? Fer una tesi d'humanitats a principis del segle XXI

La possibilitat de portar a bon terme un procés d'aprenentatge en l'educació superior comporta com a mínim l'assoliment d'un grau. De fet, són molts els qui prossegueixen el seu recorregut tot complementant-lo amb un màster. Ara bé, qui i per què decideix fer una tesi? I per a què serveix? Si a aquesta pregunta inicial hi afegim que es tracta de fer recerca en l'àmbit de les humanitats, molt sovint podem percebre cares d'incredulitat que ens pregunten: què són les humanitats? Quin interès té investigar en el camp de les ciències humanes i socials? Com s'escull un tema d'investigació dins d'aquests camps de coneixement? Quina o quines metodologies s'empren i quins problemes se succeeixen durant la investigació? Com es poden resoldre? Com es gestiona i planifica el temps a l'hora d'encarar un doctorat? Quins són els errors més comuns a l'hora d'afrontar una tesi i com poden evitar-se? És imprescindible realitzar part de la formació a l'estranger? De quines eines disposa l'investigador? I potser allò més important: quines fonts i estratègies de finançament existeixen?

Totes aquestes preguntes, i moltes d'altres, solen rondar el cap d'aquelles persones interessades en el funcionament del món de la recerca en general i dels joves estudiants de màster i doctorat de les universitats de casa nostra —i d'arreu— en particular. No-més cal fer una ullada a l'èxit que tenen alguns comptes de twitter

especialitzats en oferir consells als joves investigadors com ara @thethesiswhisperer o @ithinkwellHugh —administrats pels professors Inger Mewburn i Hugh Kearns, respectivament— o a la creixent rellevància que diversos programes de doctorat en l'àmbit de les humanitats han donat darrerament a la formació multidisciplinar i l'acompanyament dels seus estudiants, com és el cas, per exemple, del programa de formació organitzat pel CA-DRE (*Center for Arts Doctoral Research Excellence*) a la University of Warwick.¹

Tanmateix, quan a principis de 2014 l'aleshores terna conformada per un doctorand, un investigador postdoctoral i un professor interí del Departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona començà a discutir la possibilitat d'organitzar un seminari de metodologia i recerca amb un enfocament multidisciplinar i pensat perquè els estudiants de màster i doctorat poguessin rebre informació de primera mà sobre com plantejar i executar una tesi doctoral —i no perdre la salut pel camí!—, la idea era prou innovadora. Tan innovadora que, no cal dir-ho, en un principi no s'escapà de les preceptives mostres de sornegueria —«de què servirà organitzar un seminari de metodologia si ja fem unes jornades doctorals un cop l'any!»— o, fins i tot, rebuig —no agradà que la primera sessió del seminari coincidís amb una convocatòria oficiosa i en temps de descompte d'una reunió d'àrea presidida, curiosament, per un dels màxims responsables en (de)formació metodològica de l'alumnat del grau d'història.

Poc a poc, però, les aigües s'anaren calmant i a mesura que les sessions del seminari se succeïen, es va fer evident l'encert d'haver-lo plantejat: des de joves doctors, passant per investigadors senyor y catedràtics de camps ben diversos com són ara la història, la història de l'art, el dret, la sociologia, les ciències polítiques o la

1. CENTER FOR ARTS DOCTORAL RESEARCH EXCELLENCE, https://warwick.ac.uk/fac/arts/cadre/current_students/artspgrevents/ [consultada el 5-V-2021].

geografia compartiren espai amb perfils laborals que, fins i tot, se situaven fora de l'àmbit universitari, com ara arxivers o gestors de la recerca. La multidisciplinarietat dels contribuents ajudà a que l'interès dels estudiants pel seminari traspassés des d'un bon començament els límits del Departament d'Història Moderna i Contemporània, comptant amb l'assistència d'estudiants de màster, doctorat i, fins i tot, postdoctorands tant de la pròpia Universitat Autònoma de Barcelona com d'altres universitats catalanes.

Enguany, el seminari encara la seva setena edició i fruit d'aquesta experiència, talment enriqueidora, els organitzadors vam pensar que seria molt interessant confeccionar un llibre amb algunes de les experiències narrades pels propis investigadors que hi ha participat. L'objectiu d'aquest llibre consisteix, doncs, a fer arribar al conjunt del món acadèmic —estudiants, docents i investigadors en general— les raons per les quals algú decideix emprendre el camí de la recerca en el camp de les humanitats i les ciències socials. També pretén fer visibles les problemàtiques a les quals s'enfronten els investigadors, els reptes metodològics i els consells que poden oferir a totes aquelles persones que vulgin iniciar —o ja ho hagin fet— una tesi doctoral en aquest àmbit de coneixement. Alhora, el llibre també és d'accés útil i senzill a totes aquelles persones que, sense formar part del món acadèmic o que se n'ha desvinculat pels motius que siguin, senten curiositat per al món de la recerca en general i de les humanitats en particular. És per aquest motiu que els editors vam considerar que, lluny d'oferir textos de tall acadèmic, volíem per sobre de tot que els autors relatessin vivències i experiències en primera persona. Volíem conèixer la història de cadascun d'ells: els seus anhels com a joves investigadors, les tries alhora de dur a terme la seva recerca i les conseqüències que aquestes havien tingut per la seva carrera, les seves filies i fòbies acadèmiques i, en definitiva, com s'ho havien fet per sobreviure a una tesi d'humanitats.

El resultat de tot plegat queda ben plasmat en els textos a càrrec de Josep Capdeferro —Universitat Pompeu Fabra—, Maria Betlem Castellà Pujols —Universitat Pompeu Fabra—, Maria

Garganté —Universitat Autònoma de Barcelona—, Miquel Pérez Latre —Arxiu Nacional de Catalunya—, Gerard Rosich —Universitat de Barcelona—, Marta Rovira —Universitat Autònoma de Barcelona— i Antonio Stopani —Università di Torino—.

No voldriem pas avorrir al lector —o, directament aixafar-li la guitarra— tot explicant-li en aquest espai tots i cadascun dels textos de manera resumida. Sí que considerem oportú, però, reflexionar al voltant d'algunes de les idees que hi apareixen de manera recurrent. La primera que els doctorands que els llegeixin podran copsar ben aviat és la del canvi de tendència pel que fa a la durada dels anys dedicats al doctorat. En gairebé tots els casos descrits ací, estem parlant d'una forquilla que va dels cinc als deu anys, cosa totalment impensable des de la introducció del Reial Decret 99/2011. Aquest és un món, el de les tesis monumentals, que és ben probable que ja no torni. Tanmateix, el repte de posar-se a escriure —tant si és després de cinc anys, com després de dos i mig— continua existint i sempre apareix com un dels moments clau de tota investigació: la tesi, com tot, no pot durar per sempre. Una segona idea que d'una manera o altra tots els textos evoquen és la de la persecució d'un somni, d'un ideal o, si més no, d'una manera de viure. Perquè dedicar-se a la investigació, per més o menys romàntica que sigui la relació que hi tinguem, no deixa de ser això, una altra manera de viure —i de guanyar-se les garrofes. També valdria la pena destacar la idea de la tenacitat. Aquesta qualitat, és imprescindible per fer arribar a bon port qualsevol investigació. Tenacitat i també constància, perquè si una cosa requereix una tesi doctoral és una dedicació constant, ja que, contràriament, les possibilitats de fracassar augmenten exponencialment.

En diverses ocasions el lector també veurà reflectida en els textos la qüestió metodològica: comptar amb una bona metodologia o recursos metodològics —això és, una base bibliogràfica i conceptual sòlida, així com un domini de la majoria d'eines que es poden necessitar en una tesi de l'àmbit de les humanitats (paleografia, domini de diversos idiomes o capacitat per confeccionar bases de dades, només per citar-ne algunes)— és imprescindible per saber

com enfrontar-se als reptes que la recerca planteja a l'investigador. En aquest sentit, el mestre apareix com un actor imprescindible en l'èxit de la recerca, perquè encara que a voltes sembli una apreciació totalment gratuïta, tenir un/a bon/a mestre/a és molt important, sobretot quan aquest aconsegueix acompanyar el doctorand. I si cal anar-lo a buscar a fora —a voltes fora de la universitat on ens hem format, però fins i tot es pot donar el cas que fora del país—, s'hi va.

Abans de cloure aquestes paraules ens agradaria remarcar una darrera qüestió que obre la porta a l'esperança: totes les històries que recull el llibre —totes, malgrat les injustícies, les renúncies, les discriminacions viscudes per raons de gènere o la crítica al sistema imperant— no deixen de ser històries d'èxit, fet que per si mateix ja resulta un bon motiu per engrescar les futures generacions de graduats en humanitats i ciències socials a emprendre el llarg camí —a voltes sinuós, feréstec i difícil, però per sobre de tot altament gratificant— de la recerca.

OSCAR JANÉ CHECA

RICARD TORRA-PRAT

IGNASI FERNÁNDEZ TERRICABRAS

COM SOBREVIURE A UNA TESI D'HUMANITATS

*El primer pas en la conquesta de la torre d'ivori?
Fer una tesi d'humanitats a principis del segle XXI*
OSCAR JANÉ, RICARD TORRA i IGNASI FERNÁNDEZ

Ensopegades evitables, encerts i reptes
JOSEP CAPDEFERRO

Empezar por el principio... O fent i desfent una tesi doctoral
MARIA BETLEM CASTELLÀ

Un retall de «la Primavera» i la «fugida als boscos»
MARIA GARGANTÉ LLANES

I és així com volem tirar pel dret però avancem en ziga-zaga
MIQUEL PÉREZ LATRE

Reflexions crítiques sobre el món de la recerca
GERARD ROSICH

La tesi i les seves circumstàncies
MARTA ROVIRA MARTÍNEZ

Assaig d'una tesi que parla de perifèries i poder
ANTONIO STOPANI

